

Nedsættende ord

Sproget har stor betydning for, hvordan vi definerer os selv og vores identitet. Handikappede er en gruppe, som hyppigt bliver omtalt uafhængig af ikke-handikappede. Den måde vi til daglig italesætter minoritetsgruppen, er ikke noget vi bevidst tænker over. Men hvilke konsekvenser kan det medføre det, når minoritetsgrupperne diskrimineres af det øvrige samfund?

Netop denne diskriminering oplever den danske politiker, Sarah Gleerup, som er kørestolsbruger. I hendes debatindlæg, "Kære Mulle: Jeg vil ikke kaldes "spasser" fra Jyllands-Posten (2019), giver hun en åbenlys kritik af Mulle Skouboe, der er arrangør af en tv-transmitteret skønhedskonkurrence for handikappede, som blev sendt på DR2. De har det tilfælles, at de begge er handikappede, men Gleerup er stødt over flere af de synspunkter, som Skouboe anlægger i debatten om handikappede. Gleerup er særligt indigneret over Skouboes holdning om, at handikappede såvel som andre personer i samfundet bør defineres som det, de er. Gleerup finder det foruroligende, at Skouboe betegner personer med et handicap som "pylrerøve", hvis ikke de ønsker at passe ind i de definerede kasser, som er opstillede for dem i samfundet. *"Pointen er for mig, at man selv skal bestemme, hvordan man vil identificere sig. Det skal ingen andre blande sig i"*. (s. 1, ll. 11-12). Gleerup vurderer hermed, at hendes ret til at identificere sig selv begrænses, når personer som Skouboe anvender nedsættende betegnelser for specifikt handikappede. Skouboe bidrager altså ifølge Gleerup til at opretholde en italesættelse af handikappede, som tildeler dem et fastlåst prædikat. Det anslår hun, har en række af negative følger for handikappede, så som hende selv. *"Du sparker til os, der er i mindretal og sårbare. Du sparker ikke fordomme ned, for du siger bare dét, som det "normale" flertal synes – nemlig at de dér transpersoner eller handicappede er mærkelige og krævende, hvis vi vover at stille krav."* (s. 1 ll. 29-32). Gleerup savner dermed respekt for dem, som ikke blot vil stemples og sættes i bås. Hendes artikel leder derfor frem til et konkret forslag til, hvordan man kan modvirke stemplingen af handikappede. *"Kan vi ikke prøve at lave en anden "race"? En race, hvor det afgørende ikke er, om vi har handicap eller ej. Det afgørende skal være, at vi passer på hinanden i vores minoriteter og kun sparker opad."* (s. 2, ll. 71-74)

Gleerups grundlæggende synspunkt er dermed, at diskursen for handikappede ikke skal være så fast defineret, idet hun mener, at man bør tage højde for de forskellige vilkår, som handikappede såvel som andre personer kan være udsat for. Man kunne da undre sig over, hvorfor Skouboe gennem sit

sprogbrug har et sådant ønske om at bruge nedsættende betegnelser om handikappede. Er dette ikke blot til skade for hendes egen position i samfundet? Måske forsøger hun at gøre italesættelsen af handikappede mere ufarlig. Hermed kunne det bidrage til, at handikappede såsom Gleerup efterhånden ikke ville føle sig stødt af de betegnelser, som blev sendt i deres retning.

I debatindlægget "'Danmarks lækreste spasser' formår både at provokere og at tage de provokerede alvorligt" fra Information (8 februar 2019), beskrives det netop, hvordan Skouboe forsøger at neutraliserer nedsættende ord om handicappede. Artiklen skrevet af den danske journalist Lone Nikolajsen, som bl.a. forsøger at afdække nogle af de holdninger som Skouboe har på nedsættende betegnelser om handikappede. "*Hun bruger ordet om sig selv for at afstigmatisere sin måde at være på på samme måde som bøsserne i 1970'erne gjorde bøsse til en neutral betegnelse frem for et skældsord, og som når kvinder, der kan lide at være promiskuøse, demonstrerer under navnet slutwalk*". (s. 1. Il. 28-31). Det lyder umiddelbart positivt, at Skouboe har en intention om at afstigmatisere handikappede. Min holdning er dog den, at brugen af et ord som "spasser" har den modsatte effekt, hvis man vil forsøge at stille handikappede bedre i samfundet. Efter min mening neutraliseres nedsættende ord ikke blot ved, at vi begynder at bruge dem hyppigere i vores sprogbrug. Hvis minoritetsgrupperne i højere grad vil blive udsat for nedsættende betegnelser, selv efter eget ønske, så vurderer jeg derimod, at man skaber tydeligere skillelinjer mellem handikappede og ikke-handikappede. Et lignende eksempel kunne ses, da tidligere medlem af Dansk Folkeparti Pia Kjærsgaard efter en stor nedgang ved folketingsvalget i 2019 brugte ordet "klimatosser" om de personer, som vægtede prioriteringen af klimaet højt til valget. I takt med, at ordet i højere grad er blevet integreret i vores sprogbrug, er der nu opstået den tendens, at ordet effektivt bliver brugt til at skelne mellem klimaentusiaster og ikke-klimaentusiaster. Inden valget havde man ikke på samme måde en fast defineret grænse for, om man var tilhænger af klimaet eller ikke. Det er som om, at ordet har bidraget til, at man enten står i den ene lejr eller også står man i den anden. På samme måde opstilles spørgsmålet således om du er spasser eller ej, hvis vi gør ordet til en fast del af vores sprogbrug. Jeg er af den opfattelse, at vi ikke kan løbe fra, at det hyppige brug af disse nedsættende betegnelser, skaber et større skel imellem grupperne i samfundet. Selvom Mulle forklarer, at ordet bøsse i 1970'erne blev til en neutral betegnelse, så vurderer jeg ikke, at det har haft positive konsekvenser for gruppen af homoseksuelle. Tværtimod er den negative brug af ordet et udtryk, hvordan vores samfund i højere grad diskriminerer bestemte grupper. Det oplevede jeg på desuden selv, da jeg gik på efterskole. Her var drengene, som gik på fodboldlinjen i høj grad dem, som pigerne fandt mest interessante. I løbet af mit efterskoleår oplevede jeg, hvordan drengene fra billedkunstlinjen indimellem blev omtalt som "bøsser". Ordet blev altså brugt på en



nedsættende og diskriminerende måde om disse drenge, som blot havde en passion for at være kreative. De passede formegentligt ikke ind i den "korrekte" fortælling om manden/drengen. Det fik mig til at indse, at et ord som "bøsse" indeholder konnotationer, som forbindes med en bestemt type af personer eller adfærd. Det samme kan potentielt forekomme med et nedsættende ord som "spasser", hvis det bliver en naturlig del af vores sprog. Der kan ske det, at der skabes en generaliseret forestilling om, hvordan en "spasser" ser ud og opfører sig, hvis ordet bliver hyppigt misbrugt ligesom ordet "bøsse". Det billede man ud fra disse ord skaber om homoseksuelle og handikappede er efter min mening, skabt på et forsimplet og generaliserende grundlag.

Vi skal derfor efter så vidt muligt undgå at bruge nedsættende ord, idet de bidrager til at generalisere befolkningen. Ligesom Gleerup hævder det, skaber et ord som "spasser" et unuanceret billede på gruppen af handikappede. Ved at anvende disse forsimplede prædikater om minoritetsgruppen overser man, at handikappede faktisk er hele personer, som besidder kvaliteter på lige fod men ikke handikappede personer. Når Skouboe stempler gruppen af handikappede som "spassere" i en sådan simpel forstand, så resulterer det i, at der skabes et ensidigt billede af, hvad det vil sige at være handikappet. Jeg vurderer hermed, at der printes en forenklet forestilling om handikappede i hovederne på majoritetsgruppen, hvilket gør det vanskeligt for handikappede at blive accepteret for det hele menneske, som de i virkeligheden er. Netop denne tendens ligeledes den, som den danske digter Caspar Eric er frustreret over. Han er selv handikappet og forfatter til langtdigtet "Nike", hvori han beskriver, hvordan han oplever at blive stigmatiseret pga. den senmoderne individs snæversynede tilgang til eksempelvis handikappede. I digtet beskriver han desuden at italesættelsen samt brugen af nedsættende betegnelser om handikappede har sat dem længere ud på sidelinjen end de i forvejen føler sig. Hans følelser er dermed et bevis på, at stemplingen af handikappede tilsyneladende ikke stiller dem bedre, hvilket er det, som Skouboe efterlyser. *[...]jeg / har vænnet mig til at føle / jeg konstant bliver betragtet / på en vurderende måde*". (s. 10, ll. 11-14). Dette citat fra hans digt er altså et eksempel på, at Eric føler, at han er del af en kultur, som konstant påminder ham om hans handicap. Grundlæggende mener jeg derfor, at den accept og toleranthe, som Eric og Gleerup efterlyser, ikke bliver ikke forbedret så længe vi konstant bruger kategoriserende ord til at definere bestemte grupper. Jeg er ligeledes af den holdning, at brugen af bestemte ord om grupper skaber en forventning om, at man skal optræde på en bestemt måde, når man er en del af denne gruppe. Dette skal ikke være tilfældet. Vi skal som samfund tilstræbe et forhold, som ikke lader nedsættende ord såsom "spasser" generalisere bestemte grupper. Vi skal i stedet give handikappede samt andre udsatte minoritetsgrupper mulighed for, at de kan blive set på, som den person, som de i virkeligheden

repræsenterer. Vi skal forsøge at gøre diskursen om minoriteterne mindre ensidig, således at handicappede, kan føle sig trygge ved at færdes i samfundet uden at blive bedømt, som det er tilfældet i dag. Det opnår vi blandt andet ved bl.a. at sætte fokus på de handicappede, som efterspørger et mindre nedsættende og fordømmende sprog mod dem. Jeg synes eksempelvis, at Erics og Glerups fortællinger er to vigtige indskud i debatten, da de på autentisk vis fortæller om, hvordan de oplever, at forsimplede nedsættende betegnelser om gruppen af handicappede diskriminerer dem i samfundet. Deres opråb kan bidrage til, at give den almindelige borger et mere nuanceret syn på, hvilken diskrimination, som minoriteten udsættes for. Hvis vi er ude af stand til at foretage ændringer kan det få fatale konsekvenser. Vi vil komme til at se psykiske sygdomme så som angst og depression i et stort omfang. Når vores sprogbrug bliver mindre nedsættende, kan vi blive en del af et fælleskab, hvor alle typer af mennesker er velkomne.